

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Cap. I. Quid conscientia, & an sequenda sit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

LIBER PRIMVS,

*De Regula actuum
humanorum,*

Tractatus Primus:

De Regula interna, sive Conscientia.

C A P U T I.

Quid Conscientia, & an sequenda sit?

Respondeo I. Conscientia est dictamen rationis, seu actus intellectus, quo judicamus aliquid hic & nunc agendum, vel omittendum esse, vel fuisse, tanquam bonum vel malum, idque vel per modum præcepti, vel consilii. Hæc communiter est recta, dictans quod verum est: aliquando tamen non est recta, dictans aliquid aliter quàm sit v. g. esse bonum, quod est malum; diciturque Erronea, quia contingit cum errore: idque vel vincibiliter, seu culpabiliter, quando scilicet error vitari potuit, ac debuit: vel invincibiliter, quando error moraliter vitari non potuit; ideoque nec voluntarius est, & consequenter

A ter

Roma,
Fer-
Cont
Calu-
orum
I.
648,
galis
, Pa-
Con-
MA-
ER

ter non imputatur ad culpam : & hæc dicitur
Conscientia Recta secundum quid , sive in ordi-
ne ad nos. Ex D. Thom. Lay. l. 1. tr. 1. c. 2. n. 1. &
cap. 3.

Resp. II. Non tantum Conscientia recta , sed
etiam inculpabiliter erronea , dictans aliquid per
modum præcepti , obligat ut eam sequaris , & si
contra facis , peccas ; & quidem peccatum ejus
speciei , contra cujus virtutis speciem intellectus
peccare judicat. Ratio prioris est , quia Consci-
entia recta est regula proxima voluntatis , deri-
vata à prima & principali regula omnium actio-
num humanarum , scilicet lege divina & æter-
na. S. Thom. 1. 2. qu. 19. art. 3. Ratio posterioris
est , tum , quia si intellectus voluntati proponit
malum , esto malum non sit , si tamen putans esse
malum , vult illud facere , jam voluntas verè con-
sentit in malum , habetque sufficientem affectum
ad peccatum illud , quod apprehendit : tum , quia
omne quod non est ex fide , hoc est (ut à Sanctis Pa-
tribus communiter explicatur) quod non est se-
cundum conscientiam , *peccatum est* , ut dicitur
ad Rom. 14. Par est ratio , si intellectus proponat
aliquid ut bonum & præceptum , esto non ita sit ,
sed malum ; voluntas tamen illud liberè respu-
endo vel omittendo , consentit in transgressionem
præcepti , & peccat. Cujus ulterior ratio est , quia
objectum tribuit actui speciem , prout hic & nunc
ab intellectu proponitur. S. Thom. loc. c. a. 5.

*Ex dictis resolvuntur sequentes Casus ,
& similes.*

I. Putans esse jejunium , quando non est , pec-
ca

eat contra temperantiam, si non jejuret. *S. Thom. loc. cit.*

II. Si quis mentiatur ad liberandum proximum ex periculo vitæ, putans se ex misericordia ad id teneri, actum bonum facit; & si non mentiatur, peccat contra misericordiam, *Laym. lib. 1. tr. 1. c. 4.*

III. Scrupulosus, licet putet involuntarias distractiones esse peccata, non tamen peccat, quia non sunt liberæ. *Becan. in primam secundam, tr. 1. c. 4. q. 7. Laym. l. c.*

Resp. III. Si sit Conscientia culpabiliter erronea, judicans ex ignorantia vincibili aliquid prohibitum esse, aut præceptum, quod non est, ~~peccat~~: & peccas, si contra eam, & si secundum eam opereris; gravius tamen (cæteris paribus) si contra. *Bresser. Bardi. d. 3. c. 5.* Ratio prioris est, tum, quia non agis secundum regulam humanorum actuum: tum, quia voluntas cum per se sit cæca, debet sequi rationis iudicium: si enim perseverante illo iudicio appetat alteram partem, non potest in eam ferri sub ratione honesti, cum intellectus sub ea ratione non proposuerit. Ratio posterioris est, quia ut cum *D. Thoma* docetur communiter, ignorantia vincibilis non excusat à culpa: cum enim in nostra potestate sit, errorem vincibilem deponere, malum, quod fit ex conscientia erronea, dictante illud esse faciendum, est indirectè voluntarium, ideoque imperatur ad culpam. *S. Thom. l. c. Bonac. tom. 2.*

d. 2. q. 4.

A 2

Unde

Unde resolvuntur Casus sequentes.

I. Homo in tali casu constitutus, v.g. qui sibi mentiendum vel furandum putat, ut vitam proximi servet, etsi futurus sit perplexus, & ex hypothese necessario peccaturus, necessitate consequente, eò quod stante conscientia erronea, non possit effugere peccatum, absolutè tamen & simpliciter non peccabit necessariò, quia nec sequi talem conscientiam debet, nec contra eam facere; sed potest, & debet eandem deponere (cum sit error vincibilis, & culpabilis,) & tunc operari. Vide *Lay. hic l. 1. t. 2. c. 3. & Bec. in 1. 2. t. 1. c. 4. q. 7.*

II. Qui peccavit ex Conscientia erronea, etsi in rigore non teneatur, rectius tamen addet illam circumstantiam in confessione, dicendo, feci hoc vel illud, putans me facere contra preceptum vel obligationem gravem. *Cardin. de Lug. disp. 16. n. 503.*

CAPUT II.

De Conscientia Dubia.

DUBIUM I.

Quid sit Conscientia practicè dubia, & quid in ea agendum?

Resp. I. Dubium, est suspensio assensus circa objectum apprehensum. Idque est duplex. Speculativum seu Universale, quando in genere dubitatur, v.g. an contractus usurarius sit licitus